

BRADIA-MARE
 Kiadó hivatal és nyomda
 Cluj-Kolozsvár, St. Paraskeva
 Pop. (Brassai) 10
 Telefon: Szer. Radványi
 és kiadóhivatala
 No. N. Sz. — 558

Kéziratok kizárólag a
 szerkesztőséghez cím-
 zve juttathatók. Kéziratokat nem
 adjunk vissza.

UJ KELET

ESZDŐ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
 Romániában

Egész évre — — 850
 Félévre — — 460
 Negyedévre — — 240
 Egy hónapra — — 85
 Egy szám ára pályaud-
 varon és vidéken is 4 lel
 Bukarestben — 5.—

Csehszlovákiában

Egy hónapra — ck 35.—
 Egy szám — 1.50

1925 szeptember 3 Csütörtök

Cluj-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 203 szám

5685. Elul 14

A likvidált pokol

Szomoru örömhír érkezett a magyar fővárosból. Szomoru, mert az örömhír egy csomó véres és borzalmas emléket idéz fel, egy korszakot rögzít szemünk elé, melyről annak idején boldogult Anatole France úgy emlékezett meg, mint az emberiség arepítő szégyenéről. Zalaegerszegről van szó, a sóhajok és könnyek táborár 1, melyet végre teljesen likvidáltak és tüdőszanatóriummal alakították át. Vajjon hány szenvedő emberroncsnak, a magyar nyomorúság hány áldozatának kell meggyógyulnia az új szanatóriumban ahhoz, hogy az alig elhalványult mult egészen elfeledtesse s a meggyalázott emberméltóságban való csorba hitünk újra feltápláskodjék aléltságból? Ugy érezzük, hogy a jóvátétel számláján még akkor is a „követel” oldal lesz túlsúlyban, ha az összes zalaegerszegi tüdőbetegek gyógyultan hagyják el a szanatóriummal védett táborát.

És mégis: örülnünk kell a híreknek, mégis: elégtételt kell látnunk abban, hogy a zalaegerszegi pokol likvidált. A történelem kiegyenlítő erejét érezzük a magyar kormány cselekedetében, az idők szelét, mely homokkal szórja be a mult véres emlékeit, termékeny humusszal, melyben új vitalitások magvai főgannak meg, új flórák indulnak virágozni. A likvidált pokol azt a tanulságot hangsúlyozza ki előttünk, hogy az időben és térben csak a nyers anyag és az önmagában céltalan energia marad változatlan, de ezeknek formái és hatásai örökké átalakulásban vannak, új célok, új erők eredőivé válnak és önformálódásuk közben új formákba gyűrűk a népi, nemzeti és politikai alakulásokat. Kegyetlen és nyomorúságos emberi végzet, hogy a magasabb társadalmi és emberi formák felé irratlan szenvedéseken és borzalmas tévedéseken át vezet az út...

A zalaegerszegi tábor is a két komponensnek köszönhető éveken át való fennmaradását: egy tévedésnek és egy gonosz ösztönnek, mely a tévedést bosszúval akarta jóvá tenni, ahelyett, hogy a tévedés okozó erőt igyekezett volna megszüntetni. Mindegy: a szanatóriummal átalakított pokolról szóló hír örömszóró hír számunkra, annak mementója, hogy a gonoszság, tévelygés, hatalmi örvény és bosszú-lihegés infernójában is mindig ott rejtőzik valami emberi jóindulat, valamely halovány sugara annak az édenkertnek, mely egyelőre csak néhány álmodozó fantáziájában él valóságként, de amelynek eljövételében igaz ember utolsó leheletéig kénytelen hinni.

Valahogyan egész Európa, sőt az egész európai civilizációtól megfertőzött világ egy likvidálásra váró Zalaegerszeg napjainkban. Gazdasági és kulturális börtönbe vagyunk zárva, gondolatainkra, vágyainkra, emberi jogainkra mindenütt pokolátok vigyáznak. Betegek vagyunk és ahelyett, hogy a szabadság, a jog, az emberi megértés szanatóriumát építenék meg számunkra, — inkább szorosabbra húzzák körültünk a kalodák kordonjait, hagymázos kiáltásainkat szuronyokkal fojtják belénk, orvosság és üdülés helyett ördögüzést alkalmaznak velünk szemben. Európa új inkvizíciót, új boszorkánypöröket él át, a különbség csak az, hogy a máglyák tüze helyett a modern technika kinzözskézeivel gyötrik meg testünket, lelkünket.

De a jövőendő szabadság, a nagy, egyetemes Szanatórium felépítésére váró épületének kon-turjai egy-egy résén át a vajdudó időknek már megvillannak előttünk. És mi bizva várjuk, hogy — Zalaegerszeg mintájára — a bosszúállás táborát, a földre telepített poklot lassanként likvidálni fogja a kiegyenlítő szelleme, az a mindig jobbra törő emberi akarat, mely-

nek minden tévelygése, minden bűnözése végül mégis a fejlődés motorikus hajtóerejévé válik, mert a fejlődés természeti törvény, amely ellen

nincs apelláta. A poklok egyetemes likvidálása utban van, ha diadalmas eljövételét ezer ördögi akarat késlelteti is. (s. l.)

Hír a Bratianu-kormány közeli lemondásáról

Bukarest, szeptember 2. A királyi pár tegnap délután különvonattal megérkezett Sinaiába. A zombolyai határnál Vaitoianu helyettes miniszterelnök várta Öfelségéeket és velük együtt utazott Sinaiába. A sinaiai állomáson a fogadtatásán jelen volt a kormány minden tagja, a királyi udvar, a katonai és polgári hatóságok vezetői. A királyi pár azonnal a kastélyba vonult vissza, ahova Károly trónörökös és Helena hercegnő is velük ment. A kormány tagjai ma déli előtt minisztertanácsot tartanak.

A „Cuvantul” szerint a mai minisztertanácsnak rendkívül nagy jelentősége van. Vaitoianu miniszterelnökhelyettes beszámol majd arról, miképpen fogadta őt a király és hogyan nyilatkozott előtte a mezőgazdasági választási eredményekről. A lap szerint nincsen kizárva, hogy a mai minisztertanács már a kormány lemondásáról dönt. A lemondás a karácsonyi szünetkor fog megtörténni.

Csicserin a hét végén megjelenik Genfben

Részvesz az erdélyi telepések panaszának népszövetségi tárgyalásán

(Budapest, szeptember 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) Röviden jelentettük, hogy a Népszövetség a legközelebbi napokban újból tárgyalni fogja az erdélyi telepések ügyét. Apponyi Albert, aki ebben az ügyben Magyarországot képviseli, már el is utazott Genfbe. A „Budapesti Hírlap” értesítése szerint, Petrescu Comnen, Románia delegátusa, most megkérli, hogy ellenbizonyítékokat szolgáltatson az erdélyi magyar telepések panaszával szemben, sőt, állítolag, arra való hivatkozással, hogy adatgyűjtését még nem fejezte be teljesen, a népszövetségi ülés elhalasztását fogja kérni. Petrescu Comnen számít Jugoszlávia és Csehszlovákia támogatására. A népszövetségi ülés egyik szencziója gróf Apponyi Albert felszólalása lesz, aki hír szerint, rendkívül éles tenorban akarja szavá tenni az erdélyi kisebbségi sérelmeket.

A népszövetségi üléssel kapcsolatban azt jelentik Genfből, hogy erre az időre Csicserin orosz külügyi népbiztos is odaérkezik és résztvesz a ta-

nácskozásokon. Csicserin mindenestre csupán inkognitóban lesz jelen az üléseken, mert hiszen Oroszország nem tagja a Népszövetségnek. Az orosz külügyi népbiztos utazásának tulajdonképpen az a célja, hogy a berni kormánnyal az orosz svájci gazdasági összeköttetés újrafelvételéről tárgyal. Ugyancsak résztvesz ezen az ülésen Stresemann is, aki Csicserinhez hasonló minőségben utazik Genfbe. Németország egyelőre szintén nem kéri felvételét a Népszövetségbe. Ez csak azután fog megtörténni, ha előbb a biztonsági szerződés ügyében megfelelő megállapodást sikerült kötnie az antant államokkal.

Genf, szeptember 2. A Népszövetség mostani ülésén az erdélyi telepések ügyén kívül, szóba kerül a mossuli kérdés és Ausztria csatlakozási ügye is. Az olasz kormány az utóbbi kérdéssel kapcsolatban már most bejelentette, hogy Ausztria bekebelezését, akármelyik államba is történjék ez, a legélesebben ellenzi.

A marseillei szocialista kongresszuson az orosz ellenforradalmi szervezetek támogatását követelték

„Az orosz bolsevizmus nem szocialis kísérlet hanem abszurdum.” A kongresszus felszólítja Német- és Oroszországot, lépjenek be a Népszövetségbe

(Marseille, szeptember 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) A szocialista kongresszusnak a szovjetkérdéssel foglalkozó bizottsága pénteken egész éjszaka folytatta a vitát, melynek során heves és izgalmas jelenetek játszódtak le.

Az első felszólaló dr. Kunfi Zsigmond volt, aki az orosz bolsevizmust érdekes szocialis kísérletnek mondotta. A magyar delegátus megállapítása ellen az orosz emigráns szocialdemokraták hevesen tiltakoztak és vezetőjük, Csernov azonnal felszólalt, hogy Kunfi állításait megcáfolja.

— Az orosz bolsevizmus nem szocialis kísérlet, — mondotta Csernov — hanem abszurdum. Az orosz bolsevizmus kísérlete annak, hogyan lehet tönkretenni egy országot és eldurvítani egy finomlelkű nép gondolkozását. Érdekes kísérletnek lehetne talán minősíteni a szovjetnek azt a tervét, hogy az ázsiai népeket forradalmasítsa, de magát a szovjetintézményt érdekes szocialis kísérletnek csak az mondhatja, aki nem lát a dolgok mélyére.

Csernov ezután áttért a szovjet-külpolitika bírálatára.

— Az orosz külpolitika ma imperialista és céljai elérésére semmiféle eszköztől nem riad vissza. Az orosz szovjet urai nagyon jól tudják, hogy ketős veszedelem fenyegeti őket az első forradalmon kívül: az egyik a kisantant Moszkva ellen irányuló szövetsége, a másik a francia-lengyel katonai egyezmény, amely szintén a szovjet ellen irányul. Amikor a kisantant megalakult, célja az volt, hogy a trianoni békeszerződés rendelkezéseit biztosítsa és Magyarországot féken tartsa. Miután Magyarországot lefegyverezték és az orosz imperialista veszedelem

nőttön-rőtt, a kisantant szövetekezésének fenyegető tekintete elfordult Budapest felől és Moszkvára esett. A kisantant ma már nem Magyarország, hanem Moszkva ellen irányul. Másrészt ott van a csehszlovák-lengyel francia katonai egyezmény, amelynek éle szintén a szovjet ellen irányul. Van ezenkívül még egy külön lengyel-román szövetség, amely szerint egyik állam tartozik katonailag segíteni a másikat, a szovjet imperialista céljai ellen.

A magyarországi Vági csoport ügyében a szombati napon különben fordulat állott be. A mandátum-igazoló bizottság — mint ismeretes — elutasította Vágiéknak azt a kérdését, hogy megbizottjaik részt vehessenek a kongresszuson. Kunfi és az osztrák szocialdemokraták, Bauer Ottó és Adler Frigyes a döntés ellen a kongresszus plénumához felebbezték. A kongresszus az igazoló-bizottság elutasító döntését semmisnek mondotta ki és utasította az igazoló bizottságot, hogy Vágiék megbizottja: György Benedek cipészsegéd meghallgatása után hozzon új határozatot, hogy jár-e a magyar ellenzéki csoportnak külön két mandátum.

Marseille, szeptember 2. Az internacionálé kongresszusa 164 szavazattal 14 ellenében elfogadta a bizottsági jelentést a biztonsági szerződés és az európai béke ügyében. A kongresszus ezután elhatározta, hogy felszólítja Németországot és Oroszországot, hogy lépjenek be a Népszövetségbe. A francia delegátusok ezután javaslatot terjesztettek elő, melyben Szovjetországot a legélesebben támadva, az ellenforradalmi szervezetek támogatását követelik. A javaslatot a kongresszus 158 szavazattal 122 ellen elvetette.

Herzl hamvait Erec Jiszráélbe szállítják

Weizmann és Szokolov bucsuznak a kongresszustól. Felvilágosítások a Jewish Agency lényegéről. Egységes sékelt szavazott meg a kongresszus. Megválasztották az Akciónskomitét. A kibővített exekutívét három hónap múlva szervezik meg

(Bécs, szeptember 2. A cionista világkongresszus legutóbbi ülésnapján, amint arról az Új Kelet előző számaiban már beszámolt, a végrehajtó bizottság élére újra Weizmann és Szokolovot állították. Az utolsó nap tárgyalásainak részletes lefolyásáról alábbi tudósításunk számol be:

A Jewish Agency lényege

A kongresszus utolsó üléseinek határozatait nagyrésztben közöltük, így a Jewish Agencyt is, amely egyik leglényegesebb eseménye volt a kongresszusnak. Az utolsó ülésekben nagy szerepe volt a palesztinai zsidó politikai élet tényezőjének, amelyhez az utolsó ülésen hozzászólt még a munkásság palesztinai képviselője, Ben Gurion, aki több változást követelt a szövetségben, de főleg azt, hogy a nemcionista zsidó munkásszervezetek is helyet kapjanak abban az esetben, ha készséget mutatnának a közreműködésre.

Ezután Jabotinsky két kérdést intéz a kongresszushoz:

— Vajjon — kérdezi — a XV. kongresszus felül fogja-e vizsgálni a Jewish Agency új alkotmányát, vagy pedig már miat kész és kötelező törvényt fogják azt betervezni? Vajjon ha a Jewish Agency új tanácsa a XV. kongresszus előtt jön létre és ez a kongresszus bizonyos határozatokat hoz, szuverén lesz-e a kongresszus az ő határozataiban, vagy pedig e határozatokat is átteszik a Jewish Agency tanácsához?

Jabotinsky kérdéseire Rothenberg felelt:

— Az Agency alkotmánya szerint az Agency cionista és nemcionista részből fog állni. A cionista rész — mondotta — az exekutívéből és az Actions Comitéből fog alakulni. A Jewish Agency alkotmánya tehát a cionista szervezet számára kötelező lesz és pedig három esztendőre, így az 1927-ben ülésező XV. kongresszusra is. Ami a második kérdést illeti, minden olyan határozat, amit a következő kongresszus elfogad, akár a költségvetésre, akár politikai akciókra vonatkozólag, az természetesen kötelező az Agency cionista felére is. Az Agencyben semmi sem történhetik, ami nem felel meg a kongresszus elhatározásainak.

Weizmann felvilágosításai

Dr. Goldmann (Berlin), dr. Hindes, Caplan (Palesztina), dr. Waldmann (Bécs) és Romanov (Bulgária) hozzászólása után dr. Weizmann kíván néhány információval szolgálni.

— A Jewish Agencyre tett megjegyzések — mondotta — nem olyan természetűek, hogy meggondolás nélkül elfogadhatjuk, vagy visszautasíthatjuk őket. Figyelmeztetem a kongresszust, hogy ez a javaslat a nemcionistáktól származik. Ennélfogva nem látok nehézségeket végrehajtása tekintetében. Azonban ha ez a pont arra használná ki, hogy a tanács ellen obstrukció készüljön, akkor a Jewish Agency egyáltalán nem jöhet létre. Vagy, vagy. Vagy békés megegyezés történik a nemcionistákkal való szövetség körül, vagy pedig áll a harc. Vagy olyan kölcsönös magatartást tanúsítunk egymással szemben, mint tolvajok, vagy pedig olyant, mint emberek, akik valamit cselekedni akarnak. Ezen mulik az egész. Arra a kérdésre, vajjon az amerikai munkásság, ha készen nyilatkozik belépni az Agencybe, meg fogja-e találni ott helyét, az a feleletem, hogy én voltam az első, aki a munkásokkal nagyon komolyan tárgyaltam. Egyelőre nem hajlandók belépni. Ha azonban egykor sorra kerül ez, akkor meggyőződésem szerint meg fogják találni helyüket. Ben Gurion rossz szolgálatot fog tenni az Agencynek, ha a munkások belépésével kapcsolatos tárgyalásokat fogja folytatni. A munkások sokkal szívesebben tárgyalnak a cionista szervezettel, mint Ben Gurionnal, éppen úgy, mint hogy az Aguda szívesebben tárgyal velünk, mint a Mizrachival. Nagyon helyesnek találnám, ha az alkotmányt mielőtt életbe lépne, az Actions Comité megegyezzen komolyan a tárgyalóval. Azt, hogy a kongresszus elé terjesztessék még egyszer, én minden további nélkül visszautasítanám. Ugy vélem, hogy az Actions Comité és az önök által megválasztandó exekutive abban a helyzetben lesz, hogy megvédje a cionizmust és éppen ezért tiszteletteljesen azt javaslom önöknek, hogy összes észrevételeik, amelyeknek javarésze — véleményem szerint — gyakorlatilag is keresztülvihető, utaltassék át az exekutívénak és az Actions Comiténak. (Nagy tetszés.)

A két alap viszonyának szabályozása

Brodeczky professor (Leeds) a szervezeti bizottság nevében több határozati javaslatot terjeszt elő. Jelenti, hogy a bizottság időhiány miatt több nagyjelentőségű kérdésben nem tudott határozni, így többek között abban, hogy vajjon a Keren Hajj-szód Jeruzsálembé költözzék-e. Az előadó ezután több olyan határozatot terjeszt a kongresszus elé, amely a Keren Hajj-szód és Keren Kajemet közötti viszony szabályozására vonatkozik. Javasolja a határozatok elfogadását és a részletek fölött való vitát. A kongresszus a rezolúciót en bloc elfogadta.

Egységes sékel!

A két zsidó alapra vonatkozó határozatokon kívül Brodeczky professor betervezi még a londoni exekutívénak évi költségvetését, amely nem haladhatja túl a negyvenezer fontsterlinget. A költségvetés egyes tételeit az Actions Comité együttesen állapítja meg az exekutívével. A bizottságnak egy másik javaslata kötelezővé teszi az exekutívénak, hogy az általános cionista propagandára való költségekkel kapcsolatosan vegye tekintetbe úgy az országos, mint a külön szervezeteket is. A referens ezután felolvassa a sékelfizetések új rendszerére vonatkozó javaslatot, amely így szól: „Az országos és külön szervezetek felhívhatnak, hogy a sékel-kampánnyal kapcsolatosan rendszeres akciót folytassanak a cionista szervezet tagszerzésére. Minden országban legalább is évente egy hónapot kell kijelölni arra, amely kizárólag ezt a célt szolgálja. A sékel kérdésében a bizottság az egységes sékel bevezetése mellett döntött. Ez ellen a mizrahi részéről rabbi Gold tiltakozik. Bár e kérdésben nem akar ultimátumszerűen eljárni, de köteletségének érzi, hogy rámutasson azokra a lehetőségekre, amelyek az egységes sékel következtében előállhatnak. Hollmann (Hitachdut) az egységes sékel mellett emel szót és kijelenti, hogy a cionista szervezet aktivitásának fokozására nagyon előnyös lesz ez az újítás. A rezolúció negyedik pontja szerint a sékel nem lehet kisebb értékű, mint egy angol shilling, illetve annak ellenértéke. Ez alól csak a Jemenben, Oroszországban és Palesztinában tesznek kivételt.

A következő kongresszus alkotmánya

Dr. Mózes a következő kongresszus munkaképességének biztosítására több javaslatot terjeszt be. Ezek szerint az előzőt a kongresszus választja. Ő állítja össze az exekutívét, amelynek listáját betervezi a plénum elé. A kongresszus napirendje álljon három részből. Az első részben adjanak áttekinthető képet a zsidó nép helyzetéről, a másodikban a bizottságok tanácskoznak és határozataikról döntenek, a harmadikban pedig megejtik a választásokat. A bizottságok legfeljebb tizennyolc taguak lehetnek, hogy a delegátusok egy része szabadon vehessen részt a kongresszus ülésein. A javaslatot átteszik az Actions Comitéhez.

Brodeczky ezután javaslatot terjeszt be a központi tanács (évi konferencia) megszűnéséről. A kongresszus nélküli esztendőben az Actions Comité dönt a következő év költségvetéséről. Fontos ügyekben határozatokat hozhat, amelyek azonban a kongresszus határozataival nem állhatnak ellentétben.

A szervező bizottság további javaslatai között szerepel az exekutive felhatalmazása, hogy a szervezeti alapszabályok és a választási szabályzatokat a kongresszus határozataival kontaktusba hozzák. A többi határozat vonatkozik az új kolonizációs alapra, a birtokpolitikára, a munkakalkulációk szerzésére, a bevándorlásra és egy Adenben felállítandó Palesztinahivatalra.

Motzkin elnök ezután Weizmann elnöknek adja át a szót.

Weizmann bucsuszavai

— Bocsássanak meg nekem — mondja Weizmann — hogy a tárgyalást megzavarom, de igen fontos és kényszerítő okok miatt még ma el kell utaznom. Teljes tudatában vagyok annak, hogy néhány kérdést megoldatlanul hagytunk, de meg vagyok róla győződve, hogy az exekutive összeállítása és még néhány vitás kérdés az elintézés legjobb stádiumában van. Meg vagyok róla győződve, hogy a kongresszus elnöksége mindenben hozzá fog járulni ahhoz, hogy e kérdések vesztésének élességükből. Amidőn most bucsuzom a kongresszustól, azon óhajtásomat fejezem ki, hogy a tanácskozások kielégítő és méltó véget érjenek. Remélem, hogy még ma befejezzük a kongresszust és nem akarom idejüket igénybe venni azzal, hogy záróbeszédet mondjak. Csak egyet mondhatok, a Jewish Agency tegnap sorsdöntő határozatot hozott a Jewish Agency kérdésében. Az a hitem, hogyha a másik féllel az együttműködés és bizalom érzésével érintkezünk, igen sok dolog, amely tegnap még nehéznek mutatkozott, egy év múlva talán már nem lesz nehéz. Egyet mindenestre elértünk, olyasmit, amire a mandátum benünket kötelez. Komoly kísérletet kellett tennünk arra, hogy bevonjuk a nemcionistákat. A kezdet megtörtént és a mi szempontunkból minden megtörtént, ami ezen az uton megtörténhetik. Veszedelemeket és küzdelmeket rejt az út, amelyen mi járunk, de azért vagyunk cionisták, hogy leküzdjük a nehézségeket és hiszem is, hogy a cionista erőben való önbizalom az, amellyel ezen az úton megindulhatunk.

Erről a helyről meg kell köszönnöm Rothenberg urnak, aki az új Agency-tanácsban még szerepelni fog, sok fáradozásait. Ugy vélem, hogy mindaddig, amíg módomban nem lesz Amerikába jönni, ő és barátai ezt az ügyet erélytel és méltósággal fogja képviselni.

Több földet és több bevándorlást

— Amidőn a kongresszus szerencsés befejezését kívánom önöknek, egyuttal megköszönöm Szokolov ur nevében is azt a bizalmat, amelyet tegnap velünk szemben kifejeztek. Ezzel módot adtak, hogy a mozgalom súlyos periódusában nagyobb bizakodással és bátorítással dolgozhassunk. Ha a következő kongresszuson találkoznunk, remélem, hogy már egy nagy lépéssel járottunk előbbre, remélem, hogy több földet szerezzünk, a bevándorlás tetemesen fokozódott majd és a belső zavarok talán már nem lesznek olyan súlyosak, mint most. Ha a kívülállók némelykor azt hiszik, hogy kongresszusunk olyan miat egy boszorkánytűst, azok tudják meg, hogy tizenkét nap rövid óráiba kellett belepréselnünk mindazt, amit egy parlament hat-nyolc hónapos nyugodt munkával tud elvégezni saját országában.

— Még egyszer, harmadizban kívánom, hogy méltón és sok szerencsével fejezzék be a kongresszust. Köszönöm megegyezzen a szívességüket, amellyel engem és kollegámat elhalmoztak. A viszontlátásra!

A kongresszus tagjai felállnak helyeikről és az elnöknek, mialatt bucsút vesz az elnökség

és az exekutive tagóvációkat rendez.

Motzkin elnök ülést, amelyet 11 óra szus tanácskozik a latalai fölött, majd a cíókra. Hajnali 3 óra segítés fölött tanács költségvetési javaslat sterlingben állapítja

Hajnali félénny solta, hogy a kongmannt és Szokolov zálásával és meghatáságot, hogy három exekutive választásó valamint a pénzügy szóllittatnak, hogy vezetését.

Ben Gurion ja maga válassza meg az ülést napolják e. Az állandó bizottsásában a következőtötták:

Dr. Bernard B dr. Chajesz Bécs, d Newyork, Goldstei Varsó, dr. Hantke Jakobson Genf, Sm Levite Varsó, dr. Paris, Newmann Lemberg, Rosenber Amerika, dr. Rufe Ruppín Berlin, dr. Silver Ciocinati, Szold Newyork, Uschischkin Jeruzs Newyork, rabbi Ma Brodt Amerika, Far mann, rabbi Landau stein, rabbi Nurok rabbi Usiel Jaffa, Elieser Kaplan, dr. Lebensohn Sprinzak Locker, Mereminszk Varsó és Ticker W

A választás után dek. Leo Motzkin a hogy felejtsek el a rült félreértéseket, a kongresszus között azt senki nem fogja reahló volt. Dicséri a minőségükben is cionisták. Ha olyko közbeszóltak, ezért mert ez szívükből j

Dr. Barth a kor köszönetét az elnök

Mez egye

Szokolov záról közölte, hogy az exschild nyolevanadik elhatározta, hogy a men egy mezőgazd amely báró Edmun viselni.

— Nem távoz teszünk egy nagy f addig, amíg Herzl Jiszráélbe. (A dele kednek.) A kongre exekutívénak a szü ebből a célból kül kongresszusnak meg zatot. A kegyelet l

— Amidőn me kongresszust az Al veztem, akkor ezt hogy majd később jelentett számunkr volt kellemes, de h nagy munkát vége vélem — nem vett nehézségeket. Az tésével nagy lépést

Kristály kelmefestő, vegytisztító és gőzmosó-gyár Cluj
Szöveggyárak és kereskedők figyelmébe!
Festünk színtartóan bármilyen színre pamut, gyapju és műselyem fonalat. Fonalfehérités. Kereskedőknek adjusztálva.
Nagybani festésnél árendéjmentes! 5 0 0
Telefon

és az exekutive tagjaitól, viharos percekig tartó órációkat rendez.

Csak az Actions Comitét választották meg

Motzkin elnök este 10 órakor bezárja az ülést, amelyet 11 órakor megnyit. A kongresszus tanácskozik a bevándorlási bizottság javaslatai fölött, majd áttér a nevelésügyi rezolúciókra. Hajnali 3 órakor a kongresszus a költségvetés fölött tanácskozott és elfogadták azt a költségvetési javaslatot, amely hatszázezer fontsterlingben állapítja meg a jövő évi budgetet.

Hajnali félnégy órakor dr. Chajesz javasolta, hogy a kongresszus bizza meg Weizmann és Szokolovot az új exekutive reorganizálásával és meghatalmazza a végrehajtó-bizottságot, hogy három hónapon belül ejtse meg az exekutive választásokat. Az eddigi exekutive, valamint a pénzügyi és gazdasági tanács felzárkóztatnak, hogy addig is vállalják az ügyek vezetését.

Ben Gurion javasolja, hogy a kongresszus maga válassza meg az exekutívét és e célból az ülést napolják el. A javaslatot elutasítják. Az állandó bizottság javaslatára erre két olvasásban a következő Actions Comitét választották:

Az Aktionscomité

Dr. Bernard Bukarest, Blumenfeld Bécs, dr. Chajesz Bécs, dr. Farhy Szófia, Fischmann Newyork, Goldberg Newyork, Goldbloom Newyork, Goldstein Amerika, dr. Gottlieb Varsó, dr. Hantke Berlin, Hindes Newyork, dr. Jakobson Genf, Smarjahu Lewin Tel-Aviv, dr. Levite Varsó, dr. Mossinsohn Jaffa, Motzkin Páris, Newmann Amerika, dr. Leon Reich Lemberg, Rosenberg Newyork, Rottenberg Amerika, dr. Rufeisen Máhrisch-Ostrau, dr. Ruppin Berlin, dr. Schmorak Varsó, rabbi Silver Ciucinati, Supraski Jeruzsálem, Mrs. Szold Newyork, dr. O. Thon Krakó, M. Uschischkin Jeruzsálem, rabbi Stefan Wise Newyork, rabbi Maier Berlin Newyork, rabbi Brodt Amerika, Farbstein Varsó, rabbi Fischmann, rabbi Landau Johannesburg, Levin Ebbstein, rabbi Nurok Riga, rabbi Rubinstein, rabbi Usiel Jaffa, dr. Alrosoloff Palesztina, Elieser Kaplan, dr. Katzenelsohn Palesztina, Lebensohn Sprinzak Palesztina, Twersk, Idelson, Locker, Mereminszky, Rubaschow, Grünbaum Varsó és Ticker Wien.

A választás után következtek a záróbeszéddek. Leo Motzkin arra kéri a kongresszust, hogy felejtse el a tanácskozások során felmerült félreértéseket, amelyek az elnökség és a kongresszus között támadtak. Reméli, hogy azt senki nem fogja állíthatni róla, hogy részrehajló volt. Dicséri a rendezőket, akik ebben a minőségükben is megmutatták, hogy kitünő cionisták. Ha olykor helyeslően tapsoltak, vagy közbeszóltak, ezért nem lehet neheztelni rájuk, mert ez szívéből jött.

Dr. Barth a kongresszus nevében fejezi ki köszönetét az elnökségnek.

Mezőgazdasági fakultás a héber egyetemen

Szokolov záróbeszédében mindenekelett közölte, hogy az exekutive báró Edmund Rothschild nyolcvanadik születésnapja alkalmából elhatározta, hogy a jeruzsálemi héber egyetemen egy mezőgazdasági fakultást is létesít, amely báró Edmund Rothschild nevét fogja viselni.

Nem távozhatunk innen, mielőtt nem teszünk egy nagy fogadalmat. Nem nyugodhatunk addig, amíg Herzl hamvait át nem visszük Erec Jisráélbe. (A delegátusok és vendégek felemelkednek.) A kongresszus adjon meghatalmazást az exekutívának a szükséges lépések megtételére és ebből a célból küldjön ki egy bizottságot. A kongresszusnak meg kell pecsételni ezt a határozatot. A kegyelet kötelessége ez.

Amidőn megnyitó beszédemben ezt a kongresszust az Allijah kongresszusának neveztem, akkor ezt annak a tudatában tettem, hogy majd később fogjuk átézni, hogy mit jelentett számunkra ez a kongresszus. Nem volt kellemes, de hasznos kongresszus volt és nagy munkát végeztünk. A munkát — úgy vélem — nem vették annyira észre, mint a nehézségeket. Az Aktionscomité jogkiterjesztésével nagy lépést tettünk előre és további

haladásként kell megjelölnöm az évi konferencia eltörlését.

A kongresszus köszönete

Kivülállók, akik a kongresszus nehézségeiből arra következtettek, hogy a cionizmus gyengül, bizonyára csalódtak. A mi vonalunk egyenes és szilárd. Én magam is meg akarom erősíteni és helyben hagyni a Keren Hajjeszód egymillió fontnyi gyűjtését. Nagyon szeretném a Keren Hajjeszódot milliomosnak látni és úgy vélem, hogy ebben a tekintetben nincs jobb és baloldal és centrum, hanem mindnyájan kivétel nélkül azon fognak dolgozni, hogy a Keren Hajjeszódot ilyen vagyonnal lássuk. Engedjék meg, hogy e helyen a kongresszus köszönetét tolmácsoljam az osztrák köztársaság kormányának, Schober urnak, a rendőrség elnökének, akinek kis kellemetlenségeket okoztunk. Ugy vélem, hogy mindazonáltal Bécs jóságos népe és mértékletes lakos-

sága, a munkásság és a polgárság megértették és a jövőben is meg fogják érteni, hogy mit jelent a cionizmus és hogy mi mi célból jöttünk össze. A zsidó hitközség elnökének is köszönetet mondunk a szép fogadásért, amelyben bennünket részesítettek. Köszönet továbbá az osztrák cionista szervezetnek, a kongresszusi irodának, amely pompásan működött. Köszönet továbbá a rendezőségnek, amely még sehol és soha cionista gyűléseken ilyen kiválóan nem működött. Külön köszönet a sajtónak, amely nagy érdeklődést és jóindulatot tanúsított irántunk. Tisztelt kongresszus, azt hiszem, minden okunk meg van arra, hogy meg legyünk elégedve munkánkkal. Dolgozzunk tovább is sokat a cionizmusért és Erec Jisráélért, többet, mint amennyit eddig dolgoztunk. Ezennel bezárom a XIV. cionista kongresszust.

A kongresszus reggel 6 órakor a Hatikva hangjai között lelkes hangulatban oszlott szét.

Hindenburg elrendelte a császári egyenruha viselését

(Berlin, szeptember 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) Hindenburg köztársasági elnök ma elrendelte, hogy a hadsereg tagjai ismét a régi császári egyenruhát hordják. Ennek az egyenruhának a viselését, tudvalevőleg, Ebert, a német köztársaság első szocialista elnöke, tiltotta el. Hindenburg tábornagy most azzal indokolja az Ebert-féle tilalom felfüggesztését, hogy az állam békéjét veszedelem fenyegeti. Az indoklás, amely az ugynevezett szükségparagrafus alapján történt, óriási feltűnést keltett az egész birodalomban. Sokan attól tartanak, hogy Hindenburgnak ez az intézkedése a diplomáciai körök beavatkozását fogja maga után vonni.

Nyolcvanszázalékos kamattal dolgoznak a kolozsvári zálogházak

Titokban levont kamatok és titokban tartott árverések. Állami, vagy városi kezelésbe kell venni a zálogházakat

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) A mai társadalomnak éppennyü szimptomatikus jelensége a zálogház, akár az adóhivatal és a társadalmi reformátorok kénytelen-kelletlen éppennyü kibékülnek ezzel az intézménnyel, mint a prostitúcióval, vagy a többi ugynevezett szükséges rosszal. Ez a megállapítás azonban csak a létjogosultságát ismeri el a zálogházaknak, de korántsem jelenti azt, hogy a nyomoruságnak ezek a vámszedői minden hatóság beavatkozása nélkül kényük-kedvükre szabadon garázdálkodhassanak.

Valamikor, a béke régi esztendőiben a nyomoruság vámszedésétől Kolozsváron mindössze egy zálogház tudott megélni, de a háboru zürzavaros napjaiban ez az egy is csöndesen jobblétre szenderült. A konszolidáció nemcsak a jólétet, de a nyomoruságot és a szegénységet is konszolidálta, mégpedig olyan hallatlan eredménnyel, hogy a régi egy zálogház helyett, ma már három ilyenemű intézmény csalja Kolozsvár piacát. A kolozsvári zálogházak tüzletmenetét kívülről figyelő ember önkéntelenül is arra a megállapítására kell jusson, hogy az itt lebonyolított „üzletek“ messzi tulnóvik az ugynevezett túrelmi üzletek megengedett korlátait és régen megérették már az állami beavatkozás operációs kérésére. A törvényes kamatlábat számtalan rendelkezés szabályozza. A zálogházak klienseit ezenkívül kis táblácskák figyelmeztetik, hogy a kölcsönzött összeg után 20 százalékos kamatot számítanak, kezelési, illeték, biztosítás és egyéb díjtételek címén újabb 10 százalékos vagy összesen 30 százalékos, ami a pénzpiac mai helyzete mellett nem is volna sok.

Valójában azonban a zálogházak egy igen ötletes trükkel 80 százalékos kamattal operálnak, ami minden emberi elképzelést felülmúl.

Egy szemléletes példa

A kolozsvári zálogházak a kibocsátott zálogcédulákon csak a kölcsönzött összeget tüntetik fel és egy diszkrét platit (fizetve) szó burkolja örök homályba a levont kamatnak összegét. Szemléletes módon egy zálogházi „üzletkötés“ így történik:

Egy „kliens“ vagyonának utolsó roncsaival beállít valamelyik zálogházba. Némi vita után a tulajdonos kimondja a szentenciát: hatszáz lej. Tudniillik, hogy ennyit hajlandó az ingóságokra kölcsönözni. Ezután a tulajdonos hatszáz lej kölcsönzött összegrel kitölti a zálogcédulát és egy ötszáz lejes kisretében átnyújtja a tulajdonosnak.

Száz lej a kamat — teszi hozzá magyarázólag.

A kliens révedező szemmel néz az ingóságai után, míg csak el nem nyeli azokat a feneketlen nagy raktár, azután lesiklik tekintete a zálogcédulára, amely hatszáz lejről szól és amelyen egy karscu pecsét jelzi, hogy a kamatot három hónapra

előre levonták, csak az nincs rajta a cédulán, hogy mennyi kamatot vontak le. A kliens ilyenkor nyel egyet és elmegy és ha jó fejszámoló, már röptében megállapítja, hogy nyolcvanszázalékos kamatot fizet.

Ha a zálogcédula lejár, akkor vagy kiváltja a kliens, vagy egy újabb nyolcvanszázalékos kamattal megfizetése mellett még három hónapra meghosszabbítja. Ha a kamatot sem tudja fizetni, ami gyakran megeshik, akkor elárverezik az ingóságait.

Árverés családi körben

A zálogházi árverések külön tanulmányszámba mennek. Szűk családi körben zajlanak le ezek az árverések, a nyilvánosság sohasem tud róluk és így egyáltalában nem lehet csodálkozni, ha a zálogba tett ingóságok becsáron cserélnek gazdát. Amikor pedig a zálogcédula tulajdonosa a neki jogosan járó árverési fölöslegért jelentkezik, megtudja, hogy ezeket érő ingóságait néhány száz lejért kótya-vetélték el és nemhogy neki járna valami, de költségek címén még ő tartozna fizetni.

Néhány hét előtt egy akció indult meg, amely azt akarta kiereszokolni, hogy a zálogcédulákon tünnessék fel a levont kamat összegét. Az akció hatása alatt a pénzügyminisztérium egyik inspektora kiszállt Kolozsvárra és elrendelte, hogy a kamat a harminchat százalékos nem haladhatja meg és a kamat összegét föltétlenül fel kell tüntetni. A rendelkezés azonban csak írott malaszt maradt, mert a zálogháztulajdonosoknak eszükbe sem jut a rendelkezést komolyan venni és továbbra is a régi trükkökkel operálnak.

Nagyon csodálkozunk az illetékes hatóságokon, hogy az inségeseknek azt a megsarcolását szó nélkül eltűrik. Különösnek tartjuk azt, hogy az állam egyáltalában concessziókat ad magánosoknak a nyomor vámszedésére, holott egyedül az állami, vagy városi kezelésbe vett zálogházak szolgáltatnának kellő garanciát arra, hogy az intézményesített szükséges rossz a megengedett határokon belül működjön. De ha már a concessziók kiadásának hibáját elkövette a kormány, akkor kötelessége minden rendelkezésére álló eszközzel az illő kerek közé szorítani a kolozsvári zálogházakat.

* Brassóban hirdetések, előfizetéseket felvesz és reklamációkat elintéz az Uj Kelet brassói képviselője, az Elekes Hirlapiroda Str. Portii 32

Zsák Mindennemű célokra legelőnyösebben beszerezhető

Ponyva **Albala Izsó** Timisoara

Piata Traian No 10

Uj telefon 00

Ismét tíz palesztinai kolónia kapott héber nevet

Rub el Nasrát, az erdélyiek kolóniáját, Kfar Gideonnak neveztek el

(Jeruzsálem, szeptember 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Keren Kajemet néhány kolóniájának, tudvalevőleg, a legutóbbi napokig nem volt héber neve. A kolonisták annak a községnek az arab nevét használták, amelyhez telepük a legközelebb esett. A cionista végrehajtóbizottság már régebben tervbevette, hogy a kolóniákat külön héber elnevezéssel különbözteti meg az arab falvaktól és erre a célra egy bizottságot szervezett, amelynek a megfelelő nevek összeállítására volt a feladata. A bizottság első sorban azoknak a kolóniáknak igyekezett nevet adni, amelyek már fennállnak, de megállapítottak néhány olyan elnevezésben is, amelyeket a létesítendő kolóniák fognak kapni. A bizottság tagjai a következők: cionista vezetőférfiak voltak: M. Ushischkin és J. Ettinger, mint a földek tulajdonosa, a Keren Kajemet képviselői, Sloush professzor, a zsidó archeológiai intézet és a cionista végrehajtóbizottság részéről, D. Remes a kolonisták megbízásából, J. Sapiro rabbi a Chittin-beli miz-

rachista kolonisták képviselőjében és S. Klein egyetemi professzor, mint a palesztinai archeológiai intézet delegáltja.

A bizottság a fennálló kolóniák közül a következőknek adott új nevet:

Kalendiának, amelyet a jövőben Ataroth-nak fognak nevezni,

Djindjarnak, az Emek völgyében, amelynek új neve **Ginaigar** lesz,

Teladasznak, amelyet Tel-Adisin-ra változtattak.

Chittinnak, amelyet Kfar-Chittim lett az új neve és

Rub el Nasranak, az erdélyiek kolóniájának, amelyet ezentúl **Kfar Gideonnak** neveznek.

A létesítendő kolóniák közül a varakáni területet **Beth Jereknek** Tel-Turacht pedig, Zwi Sapiro, a zsidó nemzeti alap és a héber egyetem megalapítójának emlékére, **Tel-Zwinek** nevezik el.

Zárt falak mögött kezdték meg a Beniczky-per tárgyalását

Zavargásoktól tartott a bíróság. Beniczky fegyveres kíséret nélkül, utcai ruhában jelent meg a tárgyalóteremben

(Budapest, szeptember 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Beniczky-per, amelyet hetek óta óriási érdeklődéssel vár a magyar közvélemény, ma délelőtt a törvényszék Tőreki-tanácsa előtt, a közönség élénk részvétele mellett, megkezdődött. Beniczky tudvalevőleg néhány hónappal ezelőtt feltűnést keltő leleplezést közzétett a budapesti „Az Újság” című napilapban. Ez a leleplezés azzal a váddal illette Horthy kormányzót, hogy neki tudomása volt a Somogyi és Bacsó szerkesztők ellen készülő gyilkossági tervről, sőt hogy a gyilkosság egyenesen az ő tudtával és beleegyezésével történt meg. A leleplező közlemény megjelenése után az „Az Újság” azonnal elkobozták, Beniczkyt pedig kormányzósértés és hivatalos titok elárulása címén letartóztatták. Beniczky több hónapon keresztül volt a Margit-körúti börtön foglya, mígnem ezelőtt pár nappal, egy nagy kaució ellenében szabadlábra helyezték.

A mai tárgyaláson, amelyen Tőreki bíró elnököl és a kövvadát Sztrache főügyész képviseli, Beniczky egyszerű utcai ruhában, minden fegyveres

kíséret nélkül, jelenik meg. Az elnök tudatja vele, hogy kormányzósértés, hivatalos titok megsértése és tiltott közlés büntetttel van vádolva. A személyi adatok bementése során megtudjuk, hogy Beniczky most negyvenhároméves, Zolyomgyében született, középiskolai és néhány szemeszter egyetemi végzettsége van. Belügyministersége óta nem folytat semmi foglalkozást, hanem magánvagyonból él. Ed-digi előéletében sajtóvétségért, rágalmaszástért, becsületsértésért és különböző párvialokért öitizben volt büntetve, részben fogházzal, részben pénz-büntetéssel.

A személyi adatok felsorolása után a bíróság Sztrache főügyész előterjesztésére, aki annak a véleményének adott kifejezést, hogy a nyilvános tárgyalás veszélyeztetheti a közrendet, zárt tárgyalást rendel el a bünper lefolyásának egész idejére. A zárt tárgyaláson először a kormányzósértés vétségéért vonják felelősségre Beniczkyt, míg a hivatali titok elárulásáért és a tiltott közlésért külön fog felelni. A tárgyalóteremben a vádlott mellett csupán Vajda Ödön védő lehet jelen.

Goldis nyilatkozik a politika aktuális kérdéseiről

Hibáztatja a Magyar Párt és a liberálisok paktumát

(Oradea-Mare-Nagyvárad, szeptember 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) Goldis László, a nemzeti párt vezéralakja ma Kolozsvárra érkezett, ahol a „Rapid” munkatársa előtt a következő nyilatkozatot tette:

— Mi a véleménye a mezőgazdasági választások eredménye után a liberális kormányt illetően?

— A liberális párt — mondja Goldis — megbukott a mezőgazdasági választásokon, ez egyúttal a liberális kormány bukását is jelenti, sőt Bratianu miniszterelnökét is.

— Mi a véleménye miniszter urnak, milyen kormányt következik ezután?

Ezt igazán nem lehet tudni. Az idő majd mindenre megadja a feleletet. A választások folyamán beigazolódott, hogy a nép bizalma az egyesült ellenzéki pártok mellett van, minden valószínűség szerint ez a tény a jövő kormány kinevezésénél nem maradhat figyelmen kívül.

— Milyen a viszony a Magyar Párt és a nemzeti párt között a választások után?

— A Magyar Párt végzetes hibát követett el, hogy a mezőgazdasági választásoknál a legreakciósabb párttal, a liberális párttal szövetekezett. Végzetes hiba volt ez, amit a Magyar Párt vezetői követtek el, azok a régi politikusok, akik sehogysem tudnak alkalmazkodni az új helyzethez, még kevésbé a demokráciához. Aki pedig a demokrácia ellen vét, saját existenciája ellen is vétett. A Magyar Párt paktuma a liberálisokkal, őszintén be kell vallanom, igen rossz hatást tett az ellenzéki pártok körében. Amit ezután mondok, az tisztán az én véleményem, nem akar sehogysem tanács lenni. Véleményem az, hogy a magyarság ebből a hinárból csak úgy kerülhet ki, ha új pártot, kisgazdapártot alakít, mely az igazi

demokrácia szellemétől legyen vezetettve s itt, ezen az uton találkozni fog a mi kisgazdáinkkal.

— Ha uralomra jut a nemzeti párt, mi a programja a kisebbségekkel szemben?

— Hagyjuk ezt. Most szünet van a politikában. Új programot a nemzeti párt a választások során fog kiadni. Addig takarékoskodunk és összegyűjtjük erőnket.

Kantonban kikiáltották a szovjetet

London, szept. 2. Kantonban, ahol eddig a forradalmi pártok vezetőiből alakult koalíciós kormány volt hatalmon, az orosz vezetés alatt álló radikális csoport államcsínyt hajtott végre és kikiáltotta a délkinai szovjetet.

Sun-Yat-Sen halála óta a kantoni kormányzópartok között éles ellentétek támadtak akörül, hogy az idegenellenes politikát milyen mértékben folytassák az angolok és az amerikaiak ellen.

Miután a radikális csoportnak döntő befolyása volt a kormány politikájára, a legutóbb sikerült keresztülvinni, hogy az idegen hajókat kitiltották a honkongi kikötőből. A kantoni kereskedők emiatt igen elkeseredtek, mert az angol és amerikai hajók kitiltása számukra több milliós kárt jelentett és elhatározták, hogy felkelést szerveznek a kormány, illetőleg a kommunistapárt diktatúrája ellen. A radikálisok azonban tudomást szereztek a polgári pártok készülő akciójáról és pénteken véres utcai harcok után megszállták az összes nyilvános épületeket és kikiáltották a szovjetet. A vörös csapatok lefegyverezték az összes megbízhatatlan csapatokat és több száz embert letartóztattak.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja
Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnomását csak a forrás megjelölésével engedélyezjük.

A mai naptár

Ez a halott, életében távol állott mindentől, ami zsidóság és mégis a mi halottunk. Mégis, meg kell róla emlékeznünk és bizonyos, hogy idők folyamán történelmi példává fog válni a neve a zsidó népléktan történetében. Mert talán senki se szimbolizálta még eddig olyan markánsan a galut-zsidó néplélek keservesen szép árnyoldalait, mint ez a néhai német szocialista képviselő, a zsidó Ludwig Franck, aki a világháború első hősi halottai közé tartozik, aki önként ment a biztosan tudott halálba, kétszeres jobb meggyőződése ellen és anélkül, hogy bárki is kényszerítette volna erre. Szocialdemokrata volt és mint ilyen, elvből ellensége a háborúnak. Zsidó volt és mint ilyen eredendő módon, vérségi beidegződöttség révén irtóztott mindentől, ami emberölés és vérontás. Országgyűlési képviselő volt és mint ilyen törvényesen föl mentve minden katonai szolgálat alól. Képviselőtársai közül, történelmi német nevek viselői, nagyszerű germán hazafiak, valóban egy se ment ki a frontra, valóban mindegyik ragaszkodott ahhoz az immunitáshoz, amelyet törvényhozói voltak biztosított nekik. Csak ez az egyetlen zsidó volt az, aki lerugta magáról a törvény kedvezményét és elment meghalni Németországért. Mert akkor a hangulat olyan volt Berlinben, hogy a szocialdemokratáknak be kellett bizonyítaniuk, hogy ők sem kevésbé patrióták, mint a többi németek. És a szocialista parlamenti frakcióban nem akadt egyetlen képviselő sem, aki a testével akarta volna vállalni ezt a bizonyítást. Ennek a zsidó embernek kellett vállalnia, hogy bebizonyítsa a német polgári társadalom előtt azt, hogy a német szocialdemokrácia vért tud áldozni a német hazáért. Vállalta és hozta a vétét. 1914 szeptember 3-án, az alig megkezdődött háború első napjaiban elesett Nonnencourt alatt. Nem a halál a tragikus, de a mód és a körülmények. Ez az izzóverű gettózsidó, aki a makkabeusoktól örökölte lelkesedését és a gettóból hozta rövidlátását, nem látta, nem érezte meg ezt a tragédiát. Ő azt hitte, hogy a német szocializmus mutatja meg aldozat-készségét benne, pedig csak egy rajongó zsidó szállt sirba vele. Elestének híreire egész Németország gyászot tartott felette. Az első évben. Ki emlékszik ma már Ludwig Franckra? Mi zsidók, akik fájó szeretettel látjuk benne a galutzsidó néplélek keservesen szép és örök szimbolumát.

Csütörtök
5685. Elul 14.
1925. szept. 3.

...
— A román királyi pár Velencében. Velencéből jelentik: Pár napostartózkodásra Velencébe érkezett a román királyi pár. Az inkognitóban utazó királyi vendégeket az olasz király nevében az aostai herceg fogadta.
— Aláírták a budapesti Magyar Színház bérleti szerződését. Budapestről jelentik: Hosszu huzavona után szombaton este végre aláírták a Magyar Színház bérleti szerződését, amely szerint a színház új bérlelője Neumann Dezső volt szeszgyáros lesz.
— Halálos automobilkatasztrófa. Olmützből jelentik: Egy vonat Tersdorf és Wilkendorf között elütött egy automobil. Az automobilban Pylar honvédelmi miniszteri felügyelő ült családostul. Tizenhatéves fia meghalt, míg ő maga feleségével és leányával együtt súlyosan megsebesült.
— A „tisztaság és erkölcs” védelmére liga alakult Konstantinápolyban a modern női ruházódás ellen. Konstantinápolyból jelentik: Régióta nem uralkodott olyan nagy izgalom a város lakosságán, mint most, amikor a konstantinápolyi rendőrség egy forradalmi lendülettel rendeletet bocsátott ki, amelyben érvénytelenít minden eddigi intézkedést, amely eddigelé a nők ruházód-

dását szabályozta. denki úgy öltözködött, mint a szocialista. de sokan rezignációval néztek az utóbbiak közé. stantinápoly alapjait. amelynek török la. angorai kormány. fátus régi hatalma. álmodozik. S noha. az európai befolyás. a mohamedán nő. elég sok török nő. kölcsönösen és a. reakciós tendenciák. ban megőrzött. lyekben meztelen. sokan azt remélték. európai divatnak. öltözködés ideje. lódása, amikor a. rendőrség döntött. azokat az öltözköd. még életben volt. érzésű törökök n. rendeletbe. Ma r. utcáin, amelyben. alakult liga“ nép. kozzák a „török

— Halálos don. Abbáziából halálos kimenetelű Vincenzo huszon. déhez készülő r. esőjén, amikor az. teljesen korhadt. csak alig egy u. szerencsétlenül es. azonnal meghalt.

— Egy ka ménye. Bácsból hercegnő évek ó. ékszerész feljelen. cegnő is feljelen. idézték a hercegnő. azt hitték, hog. felelnek meg a. állapították, hog. törökök és orosz. neküléséről mond. valóságának. A tő. zolta a hercegnő. elbocsátottak a r.

— A nemze. vevői Zágráb. grádi nemzetköz. baton Zágrábba. szállóban banke. vendégek a delu. rost és kirándu. gresszus egy kü. ahol kihallgatás.

— Olasz- egy moziszó. Memo Benassi k. vendég szerepelt. A színész csütö. degszereplését é. tett arról, hog. játszania kellett. elő D'Annunzio. tovább játszani. az esetet, hog. hogy német fil. olasz vizumot, r. szemben nem r.

— Olasz- gatók figyel. kik Olaszország. a jövőben, hog. fordítás végett. elküldeni sziv. Érettségi, ha. biztostól, román. től és törvény. letétei kivonat. járás. 3. Felső. és vagyonoság. lesznek a köz. valamint az ol. 1000 lejt kére. kezök száma. Cim: Szinetár. tatii 11.

dását szabályozta és kimondja, hogy ezentul mindenki úgy öltözködjék, ahogy kedve tartja. E rendeletet természetesen sokan fogadták ujjongással, de sokan rezignációval, sőt felháborodással is. Az előbbieket közé elsősorban az asszonyok tartoznak, az utóbbiak közé a férfiek. Tudni kell, hogy Konstantinápoly alapjában konzervatív érzésű város, amelynek török lakossága nagyjából elítéli az angorai kormány politikáját és még mindig a kalifátus régi hatalmának és fényének visszaállításáról álmodozik. S noha az óriási idegenforgalom révén az európai befolyás sok török nő arcáról vette le a mohamedán nők hagyományos fátyolát, mégis elég sok török ember tartotta ezt a viseletet erkölcszerűnek és szemérmetlennek. Amikor pedig a reakciós tendenciája kurd lázadás proklamációjában megbélyegezte a mai török állapotokat, „amelyekben meztelen arccal szaladgálnak asszonyaink”, sokan azt remélték már, hogy vége lesz a szabados európai divatnak s elérkezett ismét a régi erkölcsös öltözködés ideje. Képzeltető a derék törökök csalódása, amikor legutóbb maga a konstantinápolyi rendőrség döntötte romba álmaikat, s megszüntette azokat az öltözködési szabályokat is, amelyek eddig még életben voltak. Bizonyos, hogy a konzervatív érzésű törökök nem fognak belenyugodni ebbe a rendeletbe. Ma már plakát jelent meg a város utcáin, amelyben a „tisztesség és erkölcs védelmére alakult liga“ négyülést hívott össze, hogy tiltakozzék a „török nők levétköztetése“ ellen.

— **Halálos baleset az abbáziai strandon.** Abbázából jelentik: Az abbáziai strandon halálos kimenetelű balesetnek lett áldozata Galetti Vincenzo huszonnyolc éves fiúja hívatlanok. Fürdéshez készülve ment le az egyik furdőház lépcsőjén, amikor az utolsó lépcsőfokok egyike, amely teljesen korhadt volt, leszakadt alatta. Galetti, bár csak alig egy méteres mélységbe zuhant, olyan szerencsétlenül esett, hogy nyakszirjtét törte és azonnal meghalt. A vizsgálat megindult.

— **Egy kaukázusi hercegnő bécsi élmenye.** Bécsből jelentik: Istar Djalileh kaukázusi hercegnő évek óta Bécsben tartózkodik. Egy bécsi ékszerész feljelentést tett ellene, akit viszont a hercegnő is feljelentett uzsora címén. Szombaton beidézték a hercegnőt a rendőrségre, ahol egyideig azt hitték, hogy a hercegnő személyi adatai nem felelnek meg a valóságnak. Később azonban megállapították, hogy a hercegnő tökéletesen beszél törökül és oroszul és Konstantinápolyból való meneküléséről mondott adatai pontosan megfelelnek a valóságnak. A török konzulátus két titkára is igazolta a hercegnő személyazonosságát, akit azután elbocsátottak a rendőrségről.

— **A nemzetközi tanárkongresszus résztvevői Zágrábban.** Zágrábból jelentik: A belgrádi nemzetközi tanárkongresszus résztvevői szombaton Zágrába érkeztek, ahol délben az Esplanade szállóban bankettet rendeztek a tiszteletükre. A vendégek a délután folyamán megtekintették a várost és kirándulást tettek a környékre. A kongresszus egy küldöttsége vasárnap Blédebe utazik, ahol kihallgatáson jelenik meg a király előtt.

— **Olasz-német diplomáciai konfliktus egy moziszöveg miatt.** Berlinből jelentik: Memo Benassi híres olasz moziész Berlinben vendégszerepelt a Henny Porten filmtársaságnál. A színes csütörtökön váratlanul megszakította vendégszereplését és elutazott Veronába, ahol jelentést tett arról, hogy a moziarab szövegében, amelyben játszania kellett volna, sértő kitételek fordulnak elő D'Annunzio ellen s ezért ő nem volt hajlandó tovább játszani. Az olaszok olyan komolyan veszik az esetet, hogy a berlini olasz követ kijelentette, hogy német filmtársaságoknak mindaddig nem ad olasz vizumot, amíg ezt az ügyet D'Annunzióval szemben nem rendezik.

— **Olaszországban tanuló egyetemi hallgatók figyelmébe.** Felkérem az összes kollegákat, kik Olaszországban tanultak, vagy tanulni akarnak a jövőben, hogy irataikat hitelesítés és olasz nyelvre fordítás végett legkésőbb szeptember 20 ig címre elküldeni sziveskedjenek. Szükséges iratok: 1. Érettségi, ha magyar nyelvű, hitelesítve kormány biztostól, románra fordítandó hitelesítendő közjegyzőtől és törvényszéktől, így küldjék hozzám. 2. Születési bizonyítvány, ha magyar nyelvű, ugyanaz az eljárás. 3. Felsőbbéveseknél index. Továbbá erkölcsi és vagyonosági bizonyítvány. Az iratok hitelesítve lesznek a közoktatás, kultur és külügyminisztériumtól, valamint az olasz konzulától. A költségekre a kontó 1000 lejti kéreke egyidejűleg küldeni. Ha a jelentkezők száma kielégítő, úgy ez összeg elég lesz. Cim: Szinetar László Zalau, Jud. Salaj, Str. Liber-tati 11.

ENGROSS

legnagyobb szőrmeáruház az országban Clujon van.

A „Casa de Lipsca“ cluji lerakata valósággal szenzációs. A világ összes szőrmei pazar választékban vannak az áruházban kiállítva. A cég, melynek London, Páris, Wien, Leipzig, Krakau és New-Yorkban vannak fiókjai, a legszebb szőrmeék valóságos halmazait állította ki a

Cal. Reg. Ferdinand 5. sz. alatt (Szabó J. palota)

emeleti helyiségeiben és a napokban megnyíló áruház szenzációja lesz a cluji kereskedelmi életnek.

— **Uj földalatti villamos épül Londonban.** Londonból jelentik: Egy angol-amerikai érdekeltség a forgalom könnyebb lebonyolítása céljából azzal a tervvel foglalkozik, hogy új földalatti villamosvasutat épít, amely egész Londont behálózna és amelyen elsősorban a teheráru forgalmat bonyolítanák le. Az új vasút építéséhez harminckét millió font sterling beruházási tőkére van szükség és a munkánál legalább három évre ötvenezer munkást foglalkoztatnának.

— **Eljegyzés.** Krell Lucy Avi a leányt Szilágyosmlyó eljegyezte Silberstein Mór a szilágy-nagyfalui Barisszia ros-risonja. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Beiratkozás a Tarbut liceumokba.** A Tarbut fiu- és leánygimnáziumokban a beiratást szeptember hó 1—8 ig, naponta 9—12 óráig tartjuk. A leányiskola felsőosztályaiba csak folyó hó 5-én déli 12 óráig lehet beiratkozni. Azon tanulók is tartoznak jelentkezni ezen határidőn belül, akik már eljegyeztették magukat és ez alkalommal régi nyugtájukat új végleges nyugtával cserélik ki.

— **Pusztító árvíz Csehszlovákiában.** Prágából jelentik: A katasztrófális időjárás újabb pusztító árvizeket és károkat okozott. Északcsehország számos vidékén kiöntöttek a folyók. A régi nevezetes Rosenbergtől kilépett medréről és az egész környéket veszélyezteti. Egyik községben egy kerékszék felesége gyermeke megmentése közben belefullt az árba. Egyik kórházba belesapott a villám és a varrógépen dolgozó tizennyolc éves leányt halálra sújtotta. Prágában is kiáradt a Moldva. A Császársziget és a Baumgarten egyrésze víz alatt áll. Szlovenszókóbból is áradásokat jelentenek. A lipótújvári erdőgazdaság nagyrésze víz alatt áll. Fehérbázan az erdei villamosvasutat tettené, továbbá alámosta a töltéseket és teljesen megrongálta az utakat. A kár több millió csehkorona.

— **A németek kapják meg az oroszok óriási textilgéprendelését.** Londonból jelentik: Néhány hét előtt egy orosz kereskedelmi küldöttség jött Angliába és a gépgyári centrumokban textilgépeket akart vásárolni. A rendelés ötmillió font sterlinget tett volna ki, de nem jött létre, mert az angol gyárak nem voltak hajlandók hitelezni és készpénzt követeltek, vagy pedig a brit kormány állami garanciáját. Már akkor figyelmeztették a londoni lapok az angol érdekeltségeket, hogy kár lesz elzalasztani a kedvező alkalmat és hogy az orosz delegáció bizonyára jobb fizetési feltételeket kaphat a német gyártól, ezt a nagyarányú szállítást tehát a német konkurrencia fogja megkapni. Így is történt. Az oroszok időközben visszautaztak Moszkvába és most a szovjetkormány felhatalmazásával Németországba indultak, hogy német textilgépgyárakkal kössék meg az üzletet.

* **Értesítés.** A Central-Hotel, étterem, bar és bodega összes berendezésének ma folyó év szeptember 3-án lesz az utolsó árverési napja, amikor véglegesen el lesz árverezve.

* **Valamit az emlékezőtehetségről.** Érdekes patológiai eset történt tegnap este egy urtársaságban, amely élénken világítja meg, hogy mennyire megbízható az ember emlékezőképessége. Egy jó társaságbeli hölgy tegnap a mozgósínházban lévén, barátnői megkérték, hogy mesélje el a

látott film tartalmát, amelyet már mások megdicsérték. A hölgy elkezdte a mesét, de alig mondta el az első jelenetek eseményeit, midőn zavarba jött és nem bírta tovább folytatni, bármennyire is erőltette agyát. Végre szégyenkezve vallotta be, hogy a filmet kísérezene annyira magával ragadta, annyira hatalmába kerítette, hogy figyelme teljesen elterelőtt a filmről és képtelen volt annak különben érdekes szövegényét kísérezni. Ez történt tegnap este a Select-mozgóban, melynek igazgatósága költséget nem kimélve Miklósy mestert szerződtette, hogy az odatolonog közönséget a legszebb klasszikus és modern zenével szórakoztassa. Bizonyára kellő méltánylásban fog a Select-mozgó ezen érdekes újítása a közönség részéről részesülni.

* **Purgó az egyetlen biztos hashajtó.** 1

* **Csőplögépekhez, motorokhoz, iparvállalatokhoz** mentőszekrényeket, vagy tartalékait szállítja M. Rózsa Royal-drogéria. Cluj, Főter.

* **Temesvári előfizetőinkhez!** Temesváron Bachus János az Uj Kelet kézbesítője (lakik II. Burkus-u. 19., napközben a Lloyd-kávéház előtti ujságbódóban), aki a kézbesítésre vonatkozó mindennemű észrevételt elintézi.

Dr. COSMUTZA szanatóriuma

Cluj-Kolozsvár, Fellegrvár.

Klimatikus gyógyhely égzőszervi beteges számára. Diétás szanatórium cukorbeteges ves-bajosok, közvényesek részére. Vizgyógyintézet, elektromos kezelés. Naponta hétszer étkezés, állandó orvosi felügyelet. Napi ellátás 350 lej. Orthodox konyha.

Nagy

harisnyavásár

mélyen leszállított árakkal.

Kötött harisnya minden színben	25
Flohr-harisnya minden színben	53
Muszlín harisnya divat színben	69
Cérna-muszlín minden színben	98
Selymátyol harisnyák minden színben	125

BLATT

FŐTER 18

Divatkoztyukban és kötöttárukban óriási választék! A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók!

KÖZGAZDASÁG

Megegyezéssel végződtek az egységes jelölések érdekében folytatott tárgyalások

Szeptember 21-ére halasztották el a kolozsvári iparkamara második választási határnapját

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az ipar és kereskedelemügyi miniszter tegnap táviratilag értesítette a kolozsvári iparkamarát, hogy a választások második határnapját szeptember 20-ról 21-ikére helyezte át. Ez a miniszteri intézkedés a kamara vezetőségének felterjesztése alapján történt, arra való tekintettel, hogy szeptember 20 a zsidó újév második napjára esik. Ezzel egyidejűleg a miniszter felhívta az összes iparkamarák figyelmét arra, hogy a kandidáló listákat legkésőbb a választások előtt 8 nappal kell benyújtani, tehát azok idejében elkészítendő, nehogy emiatt a választások körül zavarok keletkezzenek.

A kolozsvári iparkamara első választási határnapja, mint ismeretes, szeptember 16-ikára van megállapítva, a jelölő-listákat tehát itt hetedikéig bezárólag kell benyújtani.

Tegnap közöltük, hogy a kereskedelmi szakosztály reprezentánsai tárgyalásokat kezdték az egységes lista érdekében. A Kereskedő

Tanács, a Vendégipari Munkaadók, a Mészárosok Szövetsége, a bankok és a kamara mostani vezetősége körül csoportosultak képviselői ma újból összeültek bizalmas értekezletre és hosszas táacskozás után egységes megállapodásra jutottak. Bár a tanácskozás egészen bizalmas jellegű volt, annyi mégis kiszivárgott, hogy egyesek személyi érdekektől vezettetve még az utolsó pillanatban is veszélyeztették a már kész és a többséget teljesen kielégítő megállapodás létrejöttét. A megállapodás azonban az egységes jelölés érdekében mégis megtörtént és az egyes csoportok képviselői a megegyezés feltételeit még ma, vagy holnap közölni fogják az érdekeltekkel.

Tekintettel arra, hogy az ipari szakosztály is egységes listán kandidálja jelöltjeit — ha csak politikai machinációk, vagy önös törekvések közre nem játszanak — a kolozsvári kereskedelmi és iparkamaránál nem lesznek választások, hanem az egységes jelölések alapján a választási elnök a kandidáltakat megválasztottaknak jelenti ki.

Visszafejlődés állott be a jugoszláviai iparban

Statistika a jugoszláviai ipar helyzetéről

(Belgrád, szeptember 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) A jugoszláv szociálpolitikai minisztérium most tette közzé a központi munkafelügyelőség 1924. évi jelentését, amelyből értékes számokat lehet megtudni Jugoszlávia ipari helyzetéről. A terjedelmes és legaprólékosabb részletre is kiterjedő jelentés huszonöt ipárral foglalkozik. Eszerint Jugoszláviában 8146 ipari vállalat van, amelyből 6291 vállalat a balesetbiztosítás kötelezettsége alá tartozik. 1793 üzemnek gyár-jellege van, 2586 vállalat motorikus és 5308 vállalat pedig kézerőre van berendezve. A gyárak üzeméhez szükségelt villanyt 137.265 lóerős turbinák és 39.296 lóerős nyersolajgépek állítják elő.

Az ipari munkások közül 1373 tizenkét tizennégyéves, 15.694 tizenégy-tizennégyéves és 132.940 tizennégy éven felüli férfi munkás, 130 tizenkét-tizennégyéves, 5538 tizenégy-tizennégyéves és 19.968 azon felüli női, összesen 175.607 munkás volt üzemi baleset ellen biztosítva.

1924-ben 551 új vállalat létesült az 1923-ban létesített 961 vállalattal szemben. A munkafelügyelőségek az elmúlt évben 15.750 esetben indítottak eljárást. Üzembeállítás, főleg a pénzkrisis miatt, kilencven esetben történt. A jelentésben ismertetett 25 iparágánál 7297 baleset történt, közte 144 volt halálos, 1923-ban csak 6295 baleset volt, de a halálos balesetek száma 49-el több: 193 volt.

Bérmozgalmakban az elmúlt évben 24.625 munkás vett részt. Sztrájkban 5155 munkás és 622.914 munkaórát 3.860.929,5 dinár értékben mulasztott. 1924 májusában tíz üzemnél volt sztrájk. Juniában 951 munkás állott sztrájkban. Ezernél több munkás 22 vállalat, 500—1000 munkást 37, 200—500 munkást 120, 100—200 munkást 133, 50—100 munkást 218, 20—50 munkást 600, 10—20 munkást 653 vállalat és 10 munkásnál kevesebbet 7419 vállalat foglalkoztatott.

A 25 iparágánál 2029 stabil, 813 félstabil és 6221 mozgonykázán volt üzemben. A vizsgázott gépészek száma 321, a vizsgázott fűtőké 202. A kimutatás szerint a munkás gazdasági helyzete Északserbiában és a Bácskában és a Bánátban volt a legkedvezőbb, míg Délserbiában a legkedvezőtlenebb. A sztrájk legnagyobb része a fa-, kő- és élelmiszeriparban volt. A munkanélküliség 1924-ben nagyobb volt, mint 1923-ban. A kvalifikált munkások 25—35, a tanoncok 5—8 dinár munkanélküli segélyt kaptak.

Csökkent a romániai drágasági index

Az „Argus“ mai száma statisztikát közöl a közszükségleti cikkek augusztus havi drágasági index számairól. E szerint az élelmiszereknél a július havi 49,40-szeres drágasággal szemben, (az 1916. évi árakhoz viszonyítva) augusztusban a drágaság 46,50-szeres, ami 2,90 pontos esést jelent. A ruhaneműek indexszáma júliusban 56,10 volt, augusztusban pedig 57,10, tehát az árak egy ponttal emelkedtek. Ugyancsak emelkedtek a különféle cikkek árai is, amennyiben ezek indexe júliusban 32,95 volt, míg augusztusban az 1916. évi árakhoz viszonyítva 48,82-szeres volt, vagyis a júliusi árakhoz képest az általános drágulás 1,25 százalékkal csökkent.

A CFR saját használatára lefoglalhatja az át nem vett ciszterna szállítmányokat. Bukarestből jelentik: A CFR vezérigazgatósága egyik legutóbbi ülésén határozatot hozott, amely szerint, ha a közlejttermékeket szállító ciszternák utközben elromlanak, vagy a szállítmányt a címzett nem fogadja el, a CFR igazgatóságoknak jogukban áll a szállítmányt lefoglalni és saját céljakra felhasználni. A lefoglalás előtt az igazgatóságok kötelesek a feladót erről a tényről értesíteni.

Töktét emel a kolozsvári Közgazdasági Bank. A kolozsvári Közgazdasági Bank Rt. rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen elhatározta jelenlegi hatmillió lej alaptőkéjének 12 millió lejre való felemelését. A közgyűlés megbizta az igazgatóságot, hogy az új emelésiöt, amelynek során a régi részvényeseknek 110 lejes árfolyamon elővételi jogot biztosítanak, hajtsa végre. Minden régi részvény után egy új részvény jegyezhető.

Jugoszláviában bevonják a papir-aprópénzt. Belgrádból jelentik: Szombaton megérkezett a második fém-pénz-szállítmány, amely fél- és egydinárosokból áll. Az aprópénzt szeptember 5-ig szétosztják a Narodna Banka fiókjai közt és újévig meg fog történni a most forgalomban lévő papir-aprópénznek fém-pénzzel való felcserélése.

A lengyel szén miatt tovább támadják a kereskedelmi minisztert. Bukarestből jelentik: A „Cuvantul“ ma folytatja támadásait Tancred Constantinescu miniszter ellen a lengyel szén behozatali illetékének felemelése miatt. A lap megállapítja, hogy ez az intézkedés a petroszényi szénbányák érdekében történt.

Összeállítják a mezőgazdasági kamarákat. Bukarestből jelentik: A mezőgazdasági kamarákat most állítják össze. Ma jár le a törvényes határidő. Az ilfovi kerületben ma délután lesznek a választások. Remnicul-Seratban Antonescu földmivelésügyi tanácsost választották meg a kamara

elnökévé. Ebben a kerületben az ellenzéki pártok győztek a választásokon s az elnöki személy megválasztásánál mégis kisebbségben maradtak. A szavazásban ugyanis a kinevezett tagok is részt vettek, ami miatt nagy vihar keletkezett. A törvény ugyanis csak a megválasztott tagoknak ad a választásoknál szavazati jogot. A választást megpeticionálták.

Tovább esik a svájci frank. Közöltük már, hogy a nemzetközi pénzpiac legstabilabb valutája, a svájci frank árfolyama lefelé tendál. New Yorkban alig néhány nap alatt 1942-ről 1933-ra esett és ennek hatása alatt a zürichi tőzsdén a nyugati valuták állandóan emelkednek. Így London, melyet 2505-ön jegyeztek, ma elérte 2515 centimens árfolyamot. Érdekes, hogy a kolozsvári pénzpiacra a svájci frank esését nem eszkomptálják, amit a lej bizonytalan helyzetével hoznak összefüggésbe.

Számos vidéki delegátus érkezik Somogyi Miksa jubileumára. Közöltük már, hogy Somogyi Miksa, a kolozsvári Kereskedő Tanács alelnöke szombaton tartja meg negyvenéves kereskedői jubileumát. A Kereskedő Tanács a jubiláns tiszteletére bankettet ad a New Yorkban, amelyre már eddig is számosan jelentették be részvételüket. A banketnek különös jelentőséget ad az is, hogy Nagyváradról, Temesvárról és Szatmárról, valamint más különböző városokból is többen jelennek meg, hogy személyes jelenlétükkel is kifejezést adjanak annak a közszeretnek és megbecsülésnek, amelyet a jubiláns iránt érez az erdélyi kereskedőtársadalom. A banketpre előjegyzéseket a Sfátul titkársága fogad el.

TŐZSDE

Szeptember 2-án

A lej: Zürichben 260,00, Párisban 10,50, Budapesten 353, Bécsben —

Kolozsvár. A néhány napig tartó ingadozó hangulat után a devizapiac váratlanul és erőteljesen megszilárdult. Az egyre fokozódó kereslettel szemben kevés áru került a piacra. Az árfolyamok a következők:

Bécs 38,50—28,70, Prága 6,00—6,05, Budapest 341—348, Páris 9,60—9,66, Zürich 39,30—39,50, Newyork 201,00—204,00, London 985—988, Milánó 7,80—8,00.

Zürich. Zárlat: Berlin 123,00, Amsterdam 208,25, Newyork 517,87, London 2512,00, Páris 2436,00, Milánó 2030,00, Prága 1530,00, Budapest 72,60, Belgrád 922,50, Bukarest 260,00—260,00, Varsó 90,00, Bécs 72,85.

Bukarest. Devizák: Páris 9,63, Berlin —, London 985, Newyork 202,50, Milánó 7,85, Zürich 39,10, Bécs 23,60, Prága 6,00, Budapest —

Bukarest. Valuták: Napoleon 770, német márka 48,50, leva 1,53, török lira 118, font sterling 980, francia frank 9,55, svájci frank 39,40, olasz lira 7,70, drachma 3,20, dinár 355, dollár 203,00, lengyel forint 35,30, osztrák shilling 28,55, magyar korona 28,55, cseh korona 6,00, belga frank 9,24, holland forint —

ויכחי פיר אתרוני האנדלער
מייע ג. קונדען פערשטאנדיגע דאס איך
וייס ריה אלול אין טרויעס ווילע צום איינ-
קויפע דער ג' מינים אונד האפע איה איך
דעסאדער מיט שאדנע ווארע דענען צו
קאננען.
E. Rosenzweig, Cluj Regina Maria 6.
ביחצי אלול ונד בעשעלונגען צורייכטען איך
אן מייער טרויעסער אדדעססע Caffe Uivera

Kérjen mindenttt
Pierre
borotva-pengét.
A legjobb fémkeverék, a legkövetesebb gyártmány. Garantált minőség.
1800

Haggibbor—fordulóban. Az sárnap zajlik le megejtett sorsolás a városi pályán a bor—Husos mérk a CFR arénában. KMTE játszanak, és az Academia vesznek részt a b
A Hakoah n osztrák bajnoks az osztrák bajnok lyen a Hakoah v fölött 5:1 (3:0). A gólokat Nemes Hess rugták.

Külföld
Bécs. Amatőr WAC 3.0 (2.0). Slovan—Hertha 2:1 (1:1).
Pozsony. H 2:2 (2:0).
Prága. S'avia nokcsapat neheze ellen. Capek (2). Török az UTE g (1:2). DFC—SV Karlsbad 8:3.
Helsingfors. I

Temesvári h zéseiről. Temesv számai különösen len mutatott telje legteljesebb elism néhány szemelvé „Arena“ (A Kiniz lemesen lepett m játéuk, mely h párosulva magyar ellenfele volt bajn vesszük a sokak á ner bíró által, ha meg nem adott g a Haggibbor veres mást hagyott mag kincses Kolozsvár

Bánati sporté pat Braunnal és előző rapinál job meccs folyamán fölényben, a bajn ellenfele tudott le póju, izgalmas m A csapat várakozó passzjátéuk lapo hány ötletes táma rült akciót láttu össze a második f

Termész
M
Ovakodju

KOLO
HI
Fió
Aff
To
feh
AR
bel
Minden

SPORT

Haggibbor—Husosok az első bajnoki fordulóban. Az új bajnoki első fordulójára vasárnap zajlik le a labdarúgószakszövetség által megjelölt sorsolás alapján. Az első fordulóban a városi pályán a CFR—Victoria és a Haggibbor—Husos mérkőzések kerülnek lebonyolításra, a CFR arénájában a KAC—RMS és KKASE—KMTE játszanak egymással. Az Univerzitáta és az Academia csapatai október 1-ig nem vesznek részt a bajnoki mérkőzéseken!

A Hakoah nagy gólarányú győzelme az osztrák bajnokságban. Vasárnap zajlott le az osztrák bajnoki évad első fordulójára, amelyen a Hakoah veszélyes ellenfele, a Wacker fölött 5:1 (3:0) fölényes győzelmet aratott. A gólkör Nemcs (2), Häusler, Eisenhoffer és Hess rúgták.

Külföldi sportesemények:

Bécs. Amatör—Admira 4:2 (1:2). Vienna—WAC 3:0 (2:0). WSC—Simmering 3:0 (2:0). Slovan—Hertha 1:0 (0:0). Florisdorfer—Rapid 2:1 (1:1).

Pozsony. Bratislava—Szombathelyi AK 2:2 (2:0).

Prága. Slavia—UTE 3:2 (2:1). A cseh bajnokságot nehezen győzött a kitűnő budapestiek ellen. Capek (2) és Silay a Slavia, Priboj és Török az UTE góllövői. Vrsovice—Liben 5:4 (1:2). DFC—SV Raudnitz 8:2 (2:0). Sparta—Karlsbad 8:3.

Helsingfors. Lengyelország—Finnország 2:2.

Temesvári hangok a Haggibbor mérkőzéseiről. Temesvári sportlapok most ideérkező számaik különösen a Haggibbornak a Kinizsi ellen mutatott teljesítményéről számolnak be a legteljesebb elismerés hangján. Alább közlünk néhány szemelvényt temesvári szaklapokból: „Arena“ (A Kinizsi temesvári szócsové): „Kellemsen lepett meg mai ötletes, lapos passzjátékuk, mely határtalan küzdőképességgel is párosulva magyarázatát adja, hogy egyenrangú ellenfele volt bajnoksapatunknak. Ha még látba vesszük a sokak által gólnak látott, de Wagner bíró által, határbírójának bemozdása után meg nem adott gólt, megállapíthatjuk, hogy a Haggibbor veresége ellenére kellemes benyomást hagyott maga után és méltóan képviselte kincses Kolozsvár futballsportját nálunk.“

Bánati sportélet. A kolozsvári vendégcsapat Braunnal és Farkassal megerősödvé, az előző napinál jobb játékot produkált s bár a meccs folyamán nagyobb részt a Kinizsi volt fölényben, a bajnokságnak mindvégig méltó ellenfele tudott lenni. A mérkőzés heves tempójú, izgalmas momentumokban bővelkedő volt. A csapat várakozáson felüli futballt játszott, passzjátékuk lapos és pontos, a csatársortól néhány ötletes támadást, a védelemtől sok jólsikerült akciót láttunk, csupán a fedezetsor esett össze a második felidőben.

Aranyér „Aranyér” „Aranyér”

Aranyér ellen több mint 25 éve a legjobban elismert szer. Egyszerű alkalmazás, biztos siker. Minden fájdalmat azonnal megszüntet és meggyógyítja a gyuladit, sebes és vérző helyeket. Tartalmas alkalirészektől mentes. Reggel és este egy kupocskára lesz a végébe bevezetve. Minden patikában és drogériában kapható. BUKÁREST RÁKANTAR F.H. MEES CALEA-GRIVITEI 61

Hölgyeim! File kalapajdonságok óriási választékban 350 lei minden formában. Régi filekalapokat 43 óra alatt formál és alakít az

„IDEAL” kalapszalón, Cluj, Reg. Ferdinand 8. (Gólya-áruházal szemben).

Autóvezetőnek bá kit elbismogotson kitanitok. Elméleti-teráki oklari és gépész-mérnök vezetése mellett. Műhely és vezetési gyakorlati órák kedves fizetési feltétellel. Telefon 10-42.

„Express” auto garage, bérantó vállalat és javító műhely Str. Londrei (Bossza) 26. Cluj

butort, zongorát Marosvásárhelyre és tekintse SZÉKELY ÉS RÉTI KÉZELYRESDI BUTORGYÁR RÉSZV. TÁRS. butortermelt, készletok furnaterekéleteket legolcsóbban itt szereshetik be

GAJZÁGÓ MÁRTON Cluj, Str. Regina Maria No 24. חלפים וינר אימער אין לאנדער késes, műköszörüs, műszerész, nickelőző-talep.

Természetes ásványviz. Celestin VICHY Grand-Grille Hopital Ovakodjunk az utánzatoktól. Vichy-Etat só luesavas, emezhető víz házi elkészítésé. Vichy-Etat pastillák evés után elősegítik az emezést.

KOLOZSVÁRI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS HITELBANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG CLUJ, PIATA UNIRII No. 7. Saját tőkél: 48,000.000 lej. Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár és Marosvásárhely. Affilált intézetei: Torda-Aranyos Vármegyei Takarékpénztár Rt. Torda, Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhely, Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. Nagyenyed. Arurak árai a v-s-u mellett. Betéteket előtagad, váltókat lezámitol, bel- és külföldi áutalásokat tejj sit. Safe D posit. Mindenféle bankszerü ügyletet előnyösen végez.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

A színházi iroda közleményei

Fanni és a cselédkérdés. Igen gondos előkészületek után, csütörtökön este fogja a színház bemutatni Jerome K. Jerome ragyogó ujdonságát, a Fanni és a cselédkérdést. Amira hos zu idő óta nem volt példa, a színház négy egymásutáni estére csütörtök-re, péntek-re, szombatra és vasárnapra tűzte ki a ragyogó ujdonságot, annyira bizik a rendkívüli sikerében. Csütörtökön premiérbélyben, pénteken és szombaton r ndes bérletteloy-m-an, vasárnap pedig hat órai kezdettel adják elő a Fanni és a cselédkérdést.

A hétfő esti ünnepi előadás. Bl. h. Lujza születésének 75 ik évfordulóját ünnepi előadással üi meg a színház. A Falu rossza fog színrekerülni, Szentgyörgyi Istvánnal, Hegyi Lillivel, K. Tóth Erzivel, M rsi Gizivel, Lovoyvel, C. ellével, Isóval a főz repakten. Bevezető előadást Janovics Jenő fog tartani. A félkilerc or kezdődő ünnepi előadást bérletszünetben, leszállított helyárrakkal tartják meg.

Magyar Színház heti műsora

Csütörtök: Fanni és a cselédkérdés (Ujdonság, először, Poor Lili fellépésével. Premiérbélylet 1 sz., sorozat szám 3) Péntek: Fanny és a cselédkérdés (Ujdonság 2 odszor, Poor Lili fellépésével, Napibélylet 3 sz. A, sorozatszám 4) Szombat d. u. fél 4-kor: A bajdár (Olcso helyárrakkal, Lengyel Irén fellépése, Neményi Lillivel, I.ász Aladárral sorozat 5) Szombat este fél 9 kor: Fanni és a cselédkérdés (Poor Lili fellépésével. Napibélylet 4 sz. B, sorozat 6) Vasárnap d. u. fél 3-kor: Éva (Karácsonyi Lili, Neményi Lili, Tompa Béla, Inász fellépésével, olcso helyárrakkal, sorozat 7) Vasárnap d. v. 6 kor: Fanni és a cselédkérdés (Leszállított helyárrakkal, Poor Lili fellépésével, sorozat 8) Vasárnap este fél 9-kor: A hamburgi menyasszony (Lengyel Irén és Neményi Lili fellépésével, napi bélylet 5 sz. A sorozat 9) Hétfő: Falu rossza (Ünnepi előadás Blaha Lujza születésének 75-ik évfordulóján, Szentgyörgyi István és Hegyi Lili fellépésével, leszállított helyárrakkal. Bevezető előadást tart Janovics Jenő dr. Bérletszünetben, sorozat 10)

Heti műsor a Szinkör-mozgóban

Csak délutáni előadások, 3 és 5 órai kezdettel. Szeptember 3. és 4 én: Flirt önagysága. (Mae Fliri). A közismert és legszebb francia sz nézőnvel. 1925-beli ujdonság.

Mozgók műsora.

Select-mozgó. Csütörtök, szeptember 3. A spanyoltáncosnő. Rendki. üli szentimentális és bünygyi dráma, 9 felvonásban. Főszerepben Pola Negri és Antonio Mor no. Urania-mozgó. Kedd, szerda és csütörtök, szeptember 1, 2 és 3. A szerelem tragédiája. I. rész. Szentimentális, érlekesítő dráma 10 felvonásban. Főszerepben Mia May és Emil Jannings.

Használjunk kizárólag PLANTOL legjobb növényzseri, mert ez tiszta, egészséges és kiadós! Főtisztelendő Puchs Benjámín nagyváradi főrabbi felügyelete alatt készült, szigoruan ortodox rituális előírás szerint. Képviselei: HARTIG & HIENZ Cluj Str. Juliu Masiu 8. Telefon 1-18.

Megérkeztek „BUICK” és „CITROEN” gépkocsik a I. N. JILESCU automobil raktárban, Cluj, Str. R. Maria 16.

APRÓHIRDETESEK

Zavartól kímélő egy sor... vastagabb betűvel 8 lej. Leg-
nagyobb apróhirdetés 30 lej, álláskeresőknek 30% kedvezmény
A részletek a 11. és 12. sz. oldalon

Komoly gondolkodásu,
vig kedélyű, jó zsidó ház-
ból való szőke leánnyal
leveleznék. Válasz teljes
címmel és bizalommal
„Komoly” jellegre kialo-
bí kéretek. 9787

Perfekt gyors és gép-
író azonnali belépésre
állást keres. Ajánlatokat
„Szorgalmas” jellegre a
kiadóba kár.

Nagyszentmiklósi
ékező vállalkozás utazók
figyelmébe. Jakab Ferec
szállása és éttermében
szigorúan orth. kóser első-
rendű és izléses ételek
kaphatók, olcsó árak mel-
lét. 9748

Uradaalmi tej —
kivána ra házhoz szállítva
— teavaj, valamint egyéb
tejtermékeket frissen előal-
lít a kaphatók Etak tej-
üzemében, Str. Salau 8
(Víz utca) Viszonteladók-
nak kedvező feltételek.

Elegáns n berendezett,
külön bejárattal butorozott
szoba Főter közlőben uri
embernek kiadó, kóser el-
látással. Ugyanott ebélt és
vacsera kóstolón kapha-
tató. Cím a kiadóban

Uri családnál egy vagy
két izaelita diák kóstolót
és lakást kaphat, Főter
közlőben. Cím megid-
ható Aluzási, Banca Mar-
moresch Blank, Cluj.

Bevárosban egy szoba
konyhás utcai laza bér-
beadó. Ajánlatok „Uj ház-
ban” jellegre a kiadóhiva-
talba kéretek.

Jólelkű zsidó, németül
készülő gyermekkertész-
nő keresek három éves
fiatalt. Ajánlatokat
fénykép és bizonyítvány-
másolatokkal alant címre
kérek: Markovics Zoltán,
Saulcioul-Mare (Nagy-
szentmiklósi). 9754

HUNWALD

Cluj, Str. Vlahuța (völi
Boiyai-u.) 3. Telefon 147

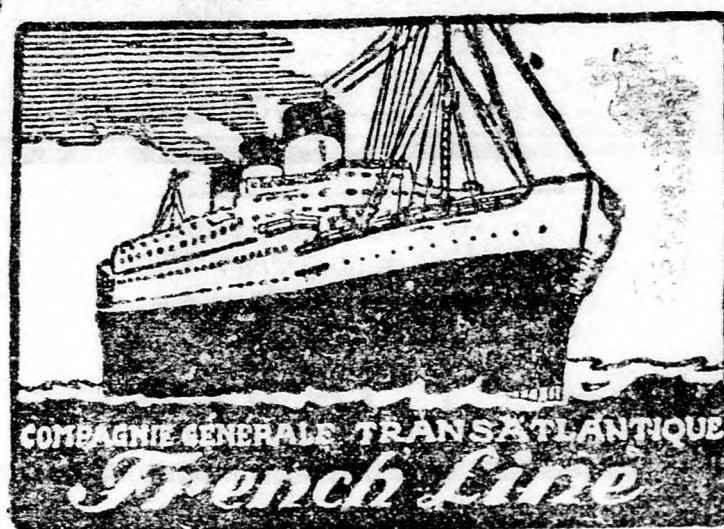

Üvegcsiszoló és tükör-
gyár. Táblaüveg raktár
és üvegezési vállalat.
Hibis tükör újrafon-
sorozása 1007

GYAPJUIPAR R. T. TIMIȘOARA

Gyapjmosóda, gyapjufésülde, kamarn, vigogne-szövőde, takácsmühelyek.
mügyapjgyár, apretura, festőde.

Közübeli 2000 munkást foglalkoztat. Saját konfekció és juhtenyésztés

COMPAGNIE GÉNÉRALE TRANSATLANTIQUE
French Line

Luxusutazás — Gyorsutvonlak a francia
kikötőkből:

New-York — Canada
Cuba — Mexiko
Venezuela - Haiti - Antillák
Marocco - Algir - Tunisz
és más kikötőbe.

Információkkal és jegyekkel szolgál:
„SARNIA” S. A. Bucurest,
Pasagiul Comédia
Táviratcim: Transatbuc.
Rader 269

Koesikenőcsöt

1-2 hordóst lei 5-50 bármily kis vagy nagy
menn i-égben szállit

Szappangyár Rt. — Dej

Kérjen ajánlatot tölbi gyártmányainkról is.

Mit olvassunk?

- Giszkalay:** Jönni fog még .. 120
- Mendele moicher sf.: Santa Fiske 80
- Ujvári Péter: Tulsó parton..... 70
- BEN AMI: Uj Palesztina**
- (Képekkel) 100
- ” ” Európától Ázsiáig
- (Henri Barbusse elő-
szavával (Képekkel) 80
- Neményi: Isten keze 70
- Herzl: Zsidó állam 55
- P. Benoit: Atlantis 176
- Gárdonyi: Tizenkét novella..... 154
- Mereskovszkij: Nagy Péter I-II. .. 196
- Spunda: A halottbüvölő 176
- Maeterlinck: Szegények kincse .. 143
- Ferrero: Világhódító Róma..... 143
- Strindberg: Vallomások 264
- Brody: Rembrandt 150
- Rouquette: A nagy fehér csönd.. 90
- Isiu Gronich: Dr. Simon Ahron
(Eines Judenroman in Rumänien) 40
- Szabó: Légvárak urai 40
- Moly Tamás: Karneval 80
- Gogoly: Tanyai esték 154
- Csehov: A fekete barát 132
- Cuwood: A farkasember..... 77
- Rider Haggard: Ő 154

Kaphatók az

Uj Kelet könyvostályában,
utánvétellel vagy a pénz előzetes bekül-
dése mellett

Megérkeztek K. Szabó Rózsika
Cluj, Cal. Regele
Ferdinand 14. sz. (v. Wesselé yi M. u.)

nőikalap-

modellházába az idény legszebb, eredeti
bécsi és párisi nőikalap újdonságai. Nagy
választék a legszebb filckalapokban.
Minden színben már

300 leiért.

Írdeessen az Uj Keletben!

Átköltözöm a Cal. Reg. Ferdinand 6 alá

15
nap

15
nap

Eredeti Rosenthal készletek

- 12 szem. 74 darabból álló szerviz **3280**
- 6 ” 26 ” ” ” ” **1238**
- 12 ” kávé **760**
- 12 ” teás **760**
- 12 ” feketés szerviz, tálcával **760**
- 6 pár teáscsésze **360**
- 6 pár feketekávé csésze **240**

- 12 szem. metszett pohárkészlet **690**
- Prima finom teáskészlet, színes **420**
- Metszett szőlőmosó **35**
- Prima színes teáscsésze **25**
- Metszett vizespohár **5-50**
- Metszett borospohár **4-50**

Francia és belga üvegekészletek nagy választékban

FISCHER Cluj

Kiköltözés előtt 15 nap!

...keresztőse
...vatal és
...Kölcz
...pap. (t-
...szon: Sz
...és kiadóhivatal
...S. N. Sz.
...szíratok kizá
...keresztősegha
...tások. Kézirat
...adank viss

1925 szeptemb

A z

Lezajlott a
ság népi mozga
mandátumban
amely eddig ti
össz-zsidóság ké
hogy, akik szív
megújodásért á
számbeli pozíci
világ minden sz
bevonul a Jewis
sebb medrü és k
Talán új csoport
nyomába, új pol
lángolnak majd
zsidóság ügye m
tyolából a valósá
Erec Jiszráél m
zott ki legjobba
bevándorlás foko
kongresszust do
mutatja az utat.
dálymentesebb az
jobb, mert erre
ömlik a világossá
tűzszlop halad,
és rávilágít a tee
gött is tűzszlop,
lut zsidóságára és
széjjelszóródottság

A tapasztalato
kongresszusi napo
sághé. Akik felj
azok között már
tipusokat is, lát
Szokolov egy ki
elibénk állította.
— Ön nem
— Megint j
álló nép voltun
vünkben vittük
tiszteleteinkben
geskedés és más
keblüséget és fa
én ezt a nacion
győződésemmel,
mal és zsidó é
Am ha a nacio
eggyé lenni né
zsidó vagyok.
egynek magama
zsidó csoportok,
szövetséget meg
nemzet azonban
misítésébe soha
csoportok eltűn
— Szilárdan
hogy a zsidó n
— Ez nem
Ez az akarat k
nül nagy erő.
Ez a tiszta zsi
csoportokon felül
gresszus egyszerű
szélünk Szokolov
és zsidó eszmeiség
ratlanul nagy vo
nem beszélünk
nalu egyénisége és
den frakcióbeliség
a zsidó parasztról,
élő emberről, aki
tegyen az új zsidó
munka-közösség k
aki kertelés nélkül
egyenesen és világ
hogy zsidó többség